

ZUZANA MUCHOVÁ

JEN TAK

OBYČEJNÝ

ŽIVOT

Zuzana Muchová

JEN TAK
OBYČEJNÝ ŽIVOT

ÚVOD

Starý osamělý pán.

Někdo jiný by na jeho místě všechno vzdal, rezignoval, poddal se smutku, nic nedělal, jen ležel, zíral do jednoho fleku a přál si konec.

Tento pán byl také smutný, také vzpomínal a chtěl by umřít... to ostatně chtěl už před třiceti léty, když odešla ta jeho jediná, tak blízká bytost, jeho druhá půlka, kterou miloval a ctil, a která s sebou odnesla část jeho srdce. Ale OSUD tomu chtěl jinak, nechal ho žít dlouhá léta osamocenému, bez žádné rodiny, a společností mu byl jenom personál domova důchodců. A taky jeho druhé, anebo bůhvíkolikáté JÁ.

Poznala jsem pana Vladimíra, když jsem pracovala v Domově sociálních služeb v Šumperku. Obýval sám malý, jednolůžkový pokojík. Měl den přesně rozdělen na jednotlivé úseky, ve kterých se věnoval takovým činnostem, které mu jeho stav dovolil. Četl knihy, luštil sudoku, křížovky a různé rébusy, sledoval televizi. Rád si povídal a probíral politiku, sledoval dění ve světě i ve svém okolí, kritizoval (jako ostatně většina lidí), co všechno je špatně a vzpomínal, jak to bylo dřív.

Zrovna nastoupila koronavirová krize, a tak se skoro každý hovor aspoň na chvíli stočil na toto téma. Jakby taky ne, když toho bylo všude plno. Nikdo ani netušil, kam až všechno dospěje a kdy to pomine. Avšak samozřejmě jsme věděli, že to nikdy neskončí, jen se

vše jaksi ustálí a naučíme se s tím žít. Zatím jsme ovšem všichni byli v jakémsi napětí a s tím spojeném stresu a nejistotě, odkud se co na nás přizene, měli strach o své blízké, báli se, že nás v domově zavřou i s klienty. Pracovali jsme ve ztížených podmínkách, dodržovali hygienické předpisy a nosili roušky i štíty.

Pan Vladimír to sledoval nespokojeným zrakem a litoval nás. Vzpomínal, jaké to bývalo dřív všechno lepší, personál neměl tolik práce, obyvatelé domova byli zdravější a soběstačnější, on sám se dostal i na terasu, kde se skoro každý den opaloval...

A když měl například narozeniny, všichni si s ním poseděli a oslavili to. Zaměstnanci měli více času. Dneska neví kam dřív skočit, do domova už se přijímají jen čím dál víc bezmocní lidé s vyšším stupněm závislosti, při stejném počtu pracovníků. To je potom jasné, že je personál rád, když stihne to, co musí, a proto starého pána vždy potěší, když se za ním někdo zastaví na kus řeči. Je vděčný za sebekratší návštěvu. Vždyť je upoutaný na lůžko a už jen závislý na cizí pomoci.

„Už jsem tady třicet let. Sám, bez manželky, představte si to! Měli jsme tu být spolu. Ale odešla mi, a já jsem zůstal. Proč jsem jen zůstal? Sám, tak dlouho – celých třicet let. Na co, k čemu?“

Často jsem jeho stesky slychala, jako i jiní, kteří za ním přišli. Člověk na tato slova nemá odpověď, neví, co říct. Může jen projevit účast. A taky pochopení a povzbuzení. Protože pán byl svým způsobem obdivuhodný.

Přestože zůstal sám a neměl žádné příbuzné, jen jakéhosi synovce, který za ním byl naposledy před X lety, dokázal se zabavit, jak to šlo

a vykřesat z té své samoty i plusy. Nechtěl se sice účastnit žádných programů, kulturních akcí, ani aktivit, které domov pořádal, ale nevzdával to. Hodně se věnoval těm svým zálibám, které ho naplňovaly – luštění, televize, knihy...

Měl své přesné rituály, které dodržoval, čas na zábavu, na odpočinek i na spaní. Úzkostně dbal o svoji hygienu, kdy potřeboval, aby mu personál podal pomůcky nebo ho zavezl do koupelny, připravil vše na holení, podal mu různé mastičky apod., a pán si vymezil čas, za jak dlouho mu má zase někdo z nás přijít pomoci. V tom čase sám zvládl všechno, co chtěl a potřeboval, a to ho uspokojilo. Byl svým způsobem individualista.

Postupem času, jak jsem pana Vladimíra více a více poznávala, jsem zjistila, že měl velice zajímavý život. I když v něm byly dlouholeté úseky tak říkajíc stejně nudné, v těch jiných prožil natolik neobvyklé věci, že jsem se rozhodla je zaznamenat. Myslím si, že stojí za to poznat tento příběh obyčejného člověka, který zažil válku i období poválečných let, totalitu i její pád a jehož život se překlenul do dvacátého prvního století. Protože takoví lidé už za chvíli nebudou.

1.

Malý jednolůžkový pokojík v prvním patře druhého oddělení. Ten obývá pan Vladimír, který tráví svůj čas sám se sebou, s televizí a s personálem, který mu poskytuje nezbytnou pomoc a někdy také přijde na kus řeči. Pán si povídá rád, ale taky je rád sám. Chvilkami pospává, chvilkami luští křížovky nebo sudoku, čte nějakou knihu, anebo si pustí televizi a nadává na ty blbce, kteří ho tam iritují a o kterých se nechci zmiňovat, protože to není můj cíl. Pán má některé pořady oblíbené, ale je jich čím dál méně, a když jej konečně něco zaujme, zařve náhle jakási reklama tak hlasitě, že by člověka málem postihl infarkt.

„Oni, ti idioti, všechno pokazili,“ zlobí se. „Tím pitomým přesměrováním se ztratilo rádio, které jsem tak rád poslouchal.“

Dávám mu za pravdu. Už dlouho sleduju, že každá inovace, která má prý být k lepšímu, je vlastně téměř ve všem k horšímu.

Pán se probouzí velmi brzy. Donedávna si pouštěl v televizi program s oblíbenou rádiovou stanicí, kde jsou hezké písničky. Takový je jeho ranní rituál. Rádio mu vyhrává, on si k tomu někdy i notuje a už jen čeká, až mu sestřička v noční službě přinese lavůrek s teplou vodou a podá kelímek se zubní pastou a kartáčkem. Když nepřijde přesně o půl páté ráno, tak se připomene zazvoněním, protože je takhle zvyklý a má to už zažito. Dá se do pořádku a pak do snídaně střídavě poslouchá zprávy i hudbu a střídavě pospává.

A najednou ta stanice zmizela. A nejenom ta. Čert aby to vzal. To jsou ty novoty k ničemu.

Marně jsme se snažili stanici najít, prostě tam není. Pánovi ji nic nenahradí.

Když jsem mu připomněla televizní program Šlágr, který přece starší lidé mají tak rádi, jen mávl rukou: „Už mě to taky nebaví. A všude jsou ty pitomý reklamy!“

A tak si nakonec pouští Óčko, kde jsou celý den písničky, i když jsou také často přerušovány reklamními slogany. Je to někdy na zbláznění.

Pravidelnou návštěvu na pokoji pana Vladimíra sice vždycky nestihnu vykonat, ale jak to jde, najdu si někdy kratší, jindy delší chvílku. Po obligátních otázkách, co potřebuje a s čím chce pomoci, mu přerovnám pár věcí, nachystám pomůcky k ruce nebo vyhodím odpadky.

„Tak, a teď si zase trochu popovídáme, ano?“

Pohodlně se usadím na posteli u jeho nohou, dám si na stoleček papír a písátko a vyzvídám. Pánův obyčejný život složený ze stejně podobných zážitků a situací, jaké prožil kdekdo, protkávají ty neobyčejné, zajímavé, strašné i krásné, originální.

Dneska je mu něco přes devadesát let.

„Můj tatínek Karel byl z pěti bratrů,“ dovídám se. „A všichni, si to představte, byli u četnictva. Jeden strejda zahynul při nějaké přestřelce ve službě.“

„To je stejně zvláštní,“ povídám, „že se všem podařilo dělat stejnou profesi a ještě k tomu takovou. To se asi při různých akcích často setkávali...“

„To ani nevím,“ zamyslel se pán. „Ale nejspíš ne. Každý sloužil někde jinde, tam, kam je převeleli. Byli porůznu rozházení. Akorát na hřbitově se všichni sešli.“

Vidím v duchu to místo posledního odpočinku, které jsem nedávno navštívila, abych panu Vladimírovi na rodinný hrob zanesla nějakou výzdobu, protože se blížily Dušičky. Poprvé jsem ho docela dlouho hledala a přitom jsem zahlédla několik pomníků, na kterých byla vytištěna zvláštní německá příjmení. Stejná, jako má on.

Původně jsme se sice domlouvali, že tam pána nějak dopravíme, ale to bychom potřebovali speciální vůz, do kterého by mohl vjet i s kolečkovým křeslem. Můj záměr, dovézt ho tam svým autem, se ukázal jako neuskutečnitelný. A tak jsem alespoň koupila kytku, dvě další svázala z jehličnatých větvíček a různých doplňků, zavezla na postřelmovský hřbitov, položila na hrob a vše několikrát vyfotila. Snímky jsem nechala barevně vytisknout, dala je do průhledné fólie a připevnila na skříňky v pánově pokojíčku. Má tam v poličce položenou žulovou desku, na které je vyrytý jeho a manželčin portrét ze svatební fotografie.

„Chtěl bych, aby mi teď po ty tři dny vždycky dopoledne někdo zapnul ty malé svíčky támhle u manželčina obrázku,“ přál si.

Ujistila jsem ho, že mu jistě každá sestřička vyhoví. A byla jsem ráda, že když už se nám spolu nepodařilo uskutečnit cestu na místo

odpočinku jeho milované ženy, udělala jsem aspoň něco málo pro to, abych mu to jaksi vynahradila.